

Karolëna Weber

Klasë I-III spòdleczny szkòtë
(1 ùczbòwò gòdzëna)

Dzél 4. Kaszëbsczi z Montessori. Hòmònimë

Céle ùczbë

- pòznanié definicje hòmònimów,
- nalézenié pôrów rzeczi, chtërne brzëmiã tak samo, le mają jinszé znaczenié, a w niechtërnëch przëpòdkach jinszi pisënk,
- przërëchtowanié do pisaniô i czëtaniô,
- wzbògacenié słowiznë,
- rozwijanié jãzëkòwi swiãdë;

Nòuczny materiòł

kòrtë z wërazama, kòrtë ze zdaniama, kòntrolnò kòrta z definicjama wërazów

Cyg ùczbë

1. Szkólny witô sã z ùczniama, a pòstãpno rôczy szkòlòków do pròcë, gòdajãcë: *To są mòje kòrtë hòmònimów.*
2. Szkólny wëbiérò jednegò chãtnëgò szkòtownika i prosy gò, bë przëniósł zestów kòrtów z wërazama i zestów kòrtów ze zdaniama z pòlëcë i razã z drëchã ùložil je na tówce abò wëscélòkù w prawim gòrnym nòrcë.

3. Szkólny gòdò do wëbrónëgò szkòlòka: *Wiòldzi zómk mòzna zasztëkac na zómk. Pòmëslë, czë słowò „zómk” mò blòs jedno znaczenié? Ùczëń odpòwiòdò: Nié.*
4. Szkólny wëjasniwò: *Jinszé znaczenié mò słowò „zómk” w zdanim: To je wiòldzi kaszëbsczi zómk, a jinszé w zdanim: Wòrt je te dwiërze zasztëkac na zómk.*
5. Szkólny rozklòdò jednã pôrà kòrtów z samima wërazama kòl se, a pòstãpno dopasowiwò pasowné zdania. Ròczy szkòlòków do pròcë i dówò jima resztã kòrtów z wërazama i zdaniama do dopasowaniô. Terò ùczniowie samòstójno ùklòdajã wërazë i zdania.
6. Na kùnc szkòlòcë òtrzymùjã kòntrolnã kòrtã z definicjama wërazów, a tej spròwdzajã, czë je dobrze dopasowelë ze zdaniama.
7. Pò skùńczeniu ùklòdaniô ùczniowie razã ze szkólnym gòsno pòwtòrzajã wszëtczé hòmònimë, a pòstãpno wëbróny szkòlòk òdklòdò całi materiòł na pòlëcã. Szkólny òddzãkòwiwò sã z ùczniama.

Wszëtczé graficznë materiãtë òstatë stwòrzonë przez àutòrkã w programie Canva.



"Nauka poprzez doświadczenie w świecie
rzeczywistym przygotowuje Twoje dziecko niezwykle
dobrze do każdego środowiska."

Maria Montessori



570266284



kaszubska.edukacja.montessori@op.pl



Kaszubska Edukacja Montessori



kaszubskaedukacjamontessori.pl

Karolëna Weber

absolwentka kaszëbsczi etnofilologie, pedagòg specjalny, robi z dzecama w spektrum àutizmu. Àutòrka wiërz-tów w „Zymkù” i „Stegnie”. Doswiòdczenié zdobiwała m.jin. w szkòle Montessori. Założëcélka Kaszubskiej Edukacji Montessori – mòla, w chtërnym twòrzi àutorsczë edukacjowë materiãtë do nòuczni kaszëbsczëgò jãzëka. Àutòrka pierszich na swiece kaszëbsczich kòrt edukacjowëch Montessori i „Niezbëdnika kompletnegò nauczyciela jëzyka kaszubskiego”. Laùreatka Plebiscytu „Dziennika Bałtyckiego” Nauczyciel Roku.



zómk	Dwiérze sztékô sã kluczã wktôdónym w zómk.
zómk	Jidzemë zwiedzac zómk.
kiwi	Kiwi rosce na drzewie.
kiwi	Kiwi mô dłudzi dzób.
klucz	Kłódkã sztékô sã kluczã.
klucz	Szruwë òdkręcô sã kluczã.
ùchò	Taskã trzimómë za ùchò.
ùchò	Włosë zakłôdómë za ùchò.

**grzebién**

Grzebién trzimómë w taszë.

grzebiénKùrk mô grzebién na czëpie
głowë.**mësz**

Mësz mô malinczi nosk.

mësz

Mësz klikô, a mòże miec kabel.

gòlf

Gòlf to je dosc drodżi spòrt.

gòlf

Jidzemë do ruchniówczi pò gòlf.

gùmka

Gùmka zwiqzëje włosë.

gùmka

Gùmka zmazëjë bliwk.



Definicje	
zómk	Wiôlgô bûdowla z wieżama. Element, na jaczi zamikómë dwiérze.
kiwi	Egzoticzny brzôd. Płôch z Nowi Zelandie.
gòlf	Spòrt, dze czijama wbijô sã balã do dzurë. Element òbleczeniô.
klucz	Nôrzãdzé do zamikaniô zómków. Nôrzãdzé do òdkrãceniô i zakrãceniô szruwë.
gùmka	Zwiãzywô sã niq włosë. Słuzi do zmazywaniô bliwka.
grzebién	Słuzi do czesaniô włosów. Kùr mô gò na głowie.
ùchò	To dzãka niemù sã czeje. Za nie trzimô sã taskã.
mész	Môti grëzón. Przërzqđ do kómpùtra, jaczim sã klikô.



Dzél 4. Gòdómë ò naszi kùchnie.

Chceta Wa Gwiôzdkã widzec?

Swiãta Bòzégò Narodzeniô – Gòdë – to wiera nôpiãkniészé swiãta całégò roku. Jidze tuwò tak ò skrzacy sã za ôknama snieg, szekòwnã òd kùglów dankã, ale téz ò nadzwékòwnã smakã wielnëch miód-nosców rëchtowónëch czãsto ju òd jeseni.

Na swój ôrt mòże pòwiedzec, że przë leznoscë Gòdów rozpòczinò sã kaszëbskò òpòwióstka ò Gwiôzdorze, chtëren na kòniu òbjezdziwò Kaszëbë z miechã darënków, szukajãcë chëczów, w chtërnëch mòże je òstawiã.

Céle ùczbë:

- pòznanié słowiznë zrzyszony z gòdnyma miód-noscama,
- pòznanié tradicje Gwiôzdora,
- pòznanié metodów przërëchtowiwaniô pferkùchów i pferkùszków,
- przëbòczenié niejednëch kãsk zabëtëch cëczerniczëch przerobiznów z marcëpana,
- rozwij jãzëkówëch ùmiejàtnosców, pòszerzowanié zòkrãzò słowiznë;

Metodë i fòrmë pròcë

samòdzelné dofùlowiwanié kòrtów pròcë z pitaniama a òdjimkama, kòrbiònka

Cyg zajmów

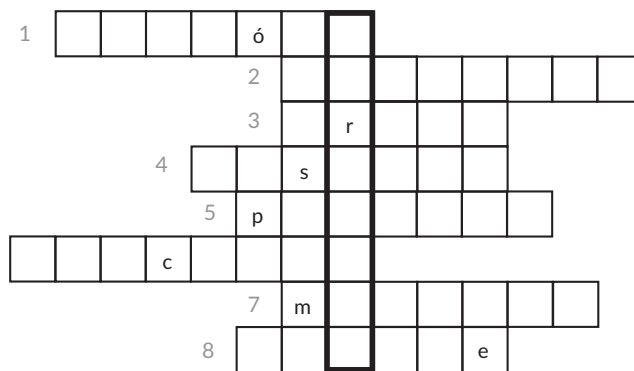
1. Jidã Gòdë. A wiéta Wa, że kaszëbskò jòda na Wilëjã i swiãteczny czas wëzdri kãsk jinaczi niglë to, co pòkazywò telewizjò, a nawetka internet? Wëpiszë tradicyjnë regionalné jòdë, chtërne przërëchtowiwò óma abò mëma. Napiszë, chtërnã z tëch jòdów nôbarzi lubisz i dlòcze.

.....

Przëkładowò òdpòwiesc: *Nie lubiã sledzów i ògardowiznowi salòtci, le baro mie smakò brzadowò zupa. Nie je wòznë jak mdze pòdónò – z klòskama, z nudlama czë z bülwama, wiedno je òsoblëwò! Jò téz czekóm za wszëtczima kùszkama, a òsoblëwie za òrzechama, jak to gòdò ópa – òrzechë dlò dzeczy do ùcechë.*

Rozrzeszë krzizówkã, òdpòwiòdajãcë na prosté pitania. Rozrzeszenié (zëwiszcze) to pòzwa karna produktów, òsoblëwëch dlò Gòdów.

- 1) Òbrzãdowò, swiãtecznò pieczëzna w fòrmie òbwarzanka, piekłò czãsto w òkòlim Wejrowa.
- 2) Rëba, pòdòwónò na Wilëjã.
- 3) Sëszczy np. jabkòwé abò krëszkòwé, przërëchtowuje sã z nich smacznã zupã.
- 4) Wszëlejãcë malińcë, miódne cëczerniczë wërobiznë.
- 5) Òsoblëwi kùch przërëchtowiwóny na Gòdë. Mò òstrã smakã.
- 6) Masa przërëchtowiwónò z drobno sekónëch migdałów abò bülewny mãczy z dodòwkã migdałowégò òlëjkù.
- 7) Kùch z machnym dodòwkã miodu.
- 8) Nieòbëdnny skłãdnik pòstny Wilëje.



Òdpòwiescë: (1) kramónk, (2) pòmùchla, (3) brzòd, (4) kùszczy, (5) piernik, (6) marcëpón, (7) miódnik, (8) sledze.

Zëwiszcze: kòrzenie



2. Őrzechě dlŏ dzecy do ũcechě to prosti cěczer-
niczi wěpiek przěrěchtowiwny z rzaněgŏ casta
z dodŏwkĀ riwŏwny marchwie. CzĀsto do nadaniŏ
jima swiĀteczněgŏ charakteru dodŏwŏ sĀ do casta
kŏrzenně przěprawě. Jaczě kŏrzenie znajesz? Zna-
jesz Őrzechě? Lubisz je?

.....
.....
.....
.....



Przěkładowŏ odpŏwiesc: *Czej le rozpŏczinŏ sĀ Advent,
zarŏ czekŏm za tima wszětczima miodnoscama, chtěrne
mdze przěrěchtowěwac na swiĀta mŏja ōma, a nŏbarzi za
ŏrzechama. Őma mie wiadno gŏdŏ, ũe to sĀ „zdrŏw miodno-
scě”, bŏ ni mŭsi dodawac do nich cěkru. Kŏ wej riwŏwnŏ
marchiew dŏwŏ miodnĀ smakĀ.*

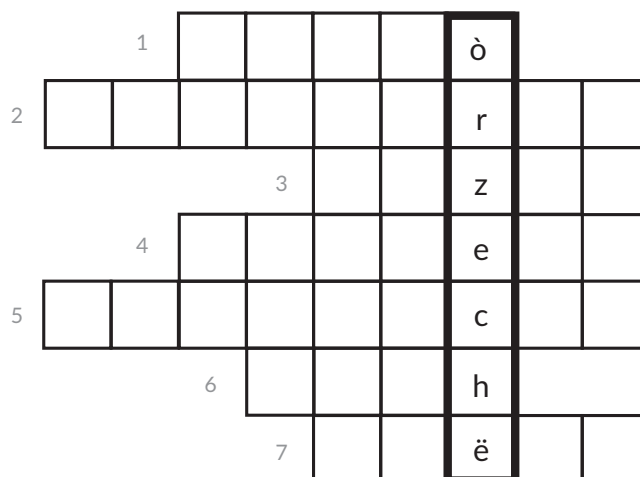
3. Miej starĀ wěpisac jak nŏwiĀcy sŏwŏw
ŏkresliwajacěch wilijně a gŏdŏwě jŏdě. Sŏ-
wa, chtěrne wěpiszesz mdĀ Cě pŏmŏcĀ ŏb czas
wěfŭlowiwanŏ krziŏwczci.

.....
.....
.....
.....

Przěkładowŏ odpŏwiesc: *Pŭlczci ze sledzama, brzadowŏ
zupa (brzŏd), ŏgardowiznowŏ salŏtka, pfeferkŭchě, pierni-
czci, ŏrzechě, szczodrŏczci, kŏlbŏsě.*

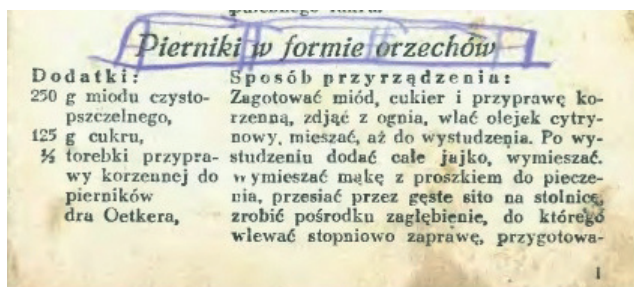
Rozrzeszě krziŏwckĀ.

- 1) Jeden ze skŏladnikŏw brzadowi zupě.
- 2) ŐbrzĀdowi rogŏl z casta rozdŏwny gŏscŏm i kŏlĀdnikŏm razĀ ze swiĀtecznyma ũěczbama. Miŏt běc symbolĀ szczěstlěwi pŏdkŏwě i běc wrŏzbĀ szczodrěgŏ rokŭ.
- 3) Őgardowizna i Swiězi ŏb lato, na swiĀta sěszony.
- 4) Kaszěbskŏ bŭlewnŏ baba piekŏtŏ z wĀdzonkĀ.
- 5) Jedna z pŏzwŏw kaszěbszczich kŏlĀdnikŏw, jaczi-
ma w pŏdzĀkĀ lědze dŏwelě m.jin. ŏrzechě, mĀkĀ
abŏ jaja.
- 6) Őglŏwŏ pŏzwa miodny pieczězně.
- 7) Dokŭnczě kaszěbszczě nowŏroczně ũěczbě: *JĀdrzně
jabka, jĀdrzně krěszczci, jĀdrzně, wszětczěgŏ
jĀdrzěgŏ na nen Nowi Rok - niech sĀ Wama darzi.*



Ődpŏwiescě: (1) jabkŏ, (2) szczodrŏk, (3) brzŏd, (4) ũuchel, (5)
paněszczci, (6) kŭch, (7) slěwě.

4. Zwěskŏj z dŏněgŏ niũi przepisu abŏ jiněgŏ nalazěgŏ
w sěcě czě kŭcharsczci ksĀzce i miej starĀ przěrěch-
towac z měmĀ swiĀteczně ŏrzechě. Zapiszě cek-
awinczi, chtěrne zmerkŏsz ŏb czas jich przěrěchto-
wiwaniŏ, a pŏtemŭ pŏdzielě sĀ nima z drěszkama
i drěchama z klasě.



.....
.....
.....

Przěkładowŏ odpŏwiesc: *Mě z měmĀ zrobilě ŏrzechě
z letkŏ krzěsněgŏ rzaněgŏ casta, taczěgŏ jak na chlěb,
bŏ ōma (měma mŏji měmě) gŏdŏ, ũe mě, Kaszěbi, lubi-
mě to, co je miodno-krzěsně. Temŭ těz krzěsně rzaně ca-
sto fejn sĀ pasěje z miodnĀ riwŏwnĀ marchwiĀ (nŏlepi
z naszěgŏ ŏgrodu).*

5. Przŏdě dzecě, a w bŏgatěch dodomach wszětcě bětni-
cě wilijny wieczrě, dostŏwelě talěrz bŏkadnoscě, nie-
rŏz z niemiecka zwŏny bŭnterteler (ŏd niem. Der Bun-
ter Teller), wěfŭlowŏny miodnoscama i ŏrientalnym
brzadĀ. Ŭ ce doma nen zwěk przeděrchŏt? A mŏze
wědzrzi to ju czěsto jinaczci? Őpiszě darěnkŏwě zwěczci
w twŏjim dodomie i napiszě, co měslisz ŏ wrŏcenim do



tradicje buntertelera – gŏdowégò talérza ze smaczka-
ma (chtären béł krészëną nadzwékòwnégò luksusu,
jaczégò nie bëło na co dzëń).

.....
.....
.....

Przëkładowò òdpòwiesc: *Na włòsné òczë jem tegò zwëkù
nigdë nie widzôł, le zapitôt jem ómë. Òna je rocznik 1939.
Pòwiedza, że kòl ni doma (a wëchòwa sã w dŏwnëch
Sopòtach) Der Bunter Teller béł nieòbéndnym towarzëszã
kòzdëch Gŏdów. Na taczim talérzu bëłë rozmajité kùszczy
np. òrzechë. Mëszlã, że wòrt bë bëło wrócëc do te zwëkù,
chòcbë jakno symbòlu naszì pòmòrszczi tradicje, bò wej, dzy-
sô pòd cëskã globalizacje zatracymë swòjã juwernotã.*

6. Mòsz Të czëté ò przërëchtowiwiònym na Gŏdë
kùchù ò pòzwie drezdeńskò stolla? Òpiszë w czile
słowach nen kùch wëzwëskiwajacë swòjã wiadã
abò internetowé zdrzòdłã (wòrt téż szëkac w archi-
walnëch numrach „Pòmëranie”).

.....
.....
.....

Przëkładowò òdpòwiesc: *Stolla to tradycyjny kùch przërëch-
towiwiòny na Gŏdë. Swòjim sztòtã narzesziwò do malinczégò
Jezëska pòzawiniãtégò w chùstë, żebë nie zmiòrzł. Sztëczk
marcëpana bënë to Jezësk, a wëfùlowóné bakaliama casto
je symbòlã krŏlewsczi pierzënë. Kòl nas doma stolla wiedzno
je piekłò na swiãta. Óma gŏdò, że to sã nie stëchò, żebë
kùpiac nen kùch w krómach. Kòzdò gòspòdëni mùszì roz-
miec przërëchtowac swòjã stollã.*



7. Gŏdë parłaczą sã nama z marcëpanã. Marcëpón to
miodnò masa na spŏdlim migdałów abò z bùlewny
mãczy z migdałowim òlëjkã (w biédniëszich cza-
sach). Na Kaszëbach òd wiele lat znajemë dwa òrtë
przërëchtowiwiãniò prŏwdzëwégò marcëpana – lu-
becczy i krŏlewiecczi. Niezanòleżno òd szkòtë na
Gŏdë rëchtëje sã z marcëpana rozmajité kùgelczy,
grzibczy, a jiné sztaturczy. Wiész Të jak sã na nie
gŏdò? Żlë nié, tej wëwiëdz sã òd ópë abò ómë.
Mòżesz téż wëzwëskac jinszë zdrzòdłã wiëdzë.
Òpiszë krótëchno brzòd Twójégò sznëkrowaniò.

.....
.....

Przëkładowò òdpòwiesc: *Marcëpanowé kùgelczy òbsëpiwò
sã riwòwónã szokòladã abò kakaã i tej szlachùją za ma-
linczima bùlwama, temù gŏdò sã na nie marcëpanowé
bùlewczy. Mój ópa rozmieje je jzesc w kòzdi iloścë.*



Wszëtczë òdjimczy pòchòdają z archiwùm R. Nowakòwsczégò.

Rafòł Nowakòwsczi

badëra regionalnëch kùlinariów, autŏr rozmajitëch
tekstów ò kaszëbszczi kùchni, sãdza w kùlinarnëch
kònkùrsach, kùlinarny kritik.

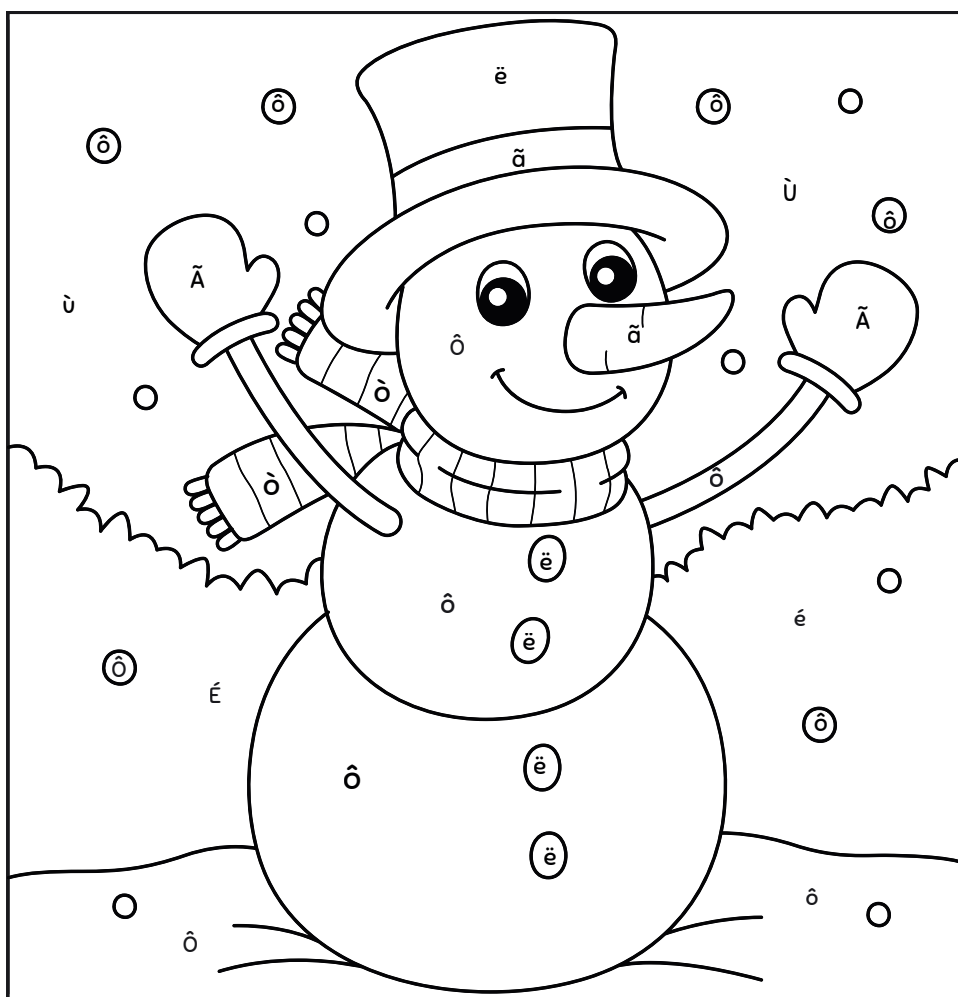
Klebbów Matis

prawnik, academicczi szkòlny, przënòleżnik
Radzëznë Kaszëbszczégò Jãzëka i wespółza-
tŏzca Karnã Kaszëbszczi Młòdzëznë „Nowò
Tatczëzna”. Tłómacz i autŏr m.jin. Łacyńskò-
pòlskò-kaszëbszczégò słowarza grzëbiznë. Zajimò
sã promòcjã i ùczalim òbrobieniem tematiczì pra-
wów Kaszëbów. Wespółrobi z prawnym karnã
N3.Legal.



SNIEŻÉLC

Witôj! Jô jem Sniežélc! Jô bë bét baro rôd, czejbë mie chtos piãkno pòfarwòwòt zgòdno z lëtrama na kùglach. To je zadanié prawie dlô Cebie!



Kôrta prôcë ôstała wëkònónô w programie Canva przez Ôlgã Kùklińską.

Redosněch, ùbëtnëch, brzëmiãcëch kòlãdã, rozskrzonëch dobrocã i mirã Gòdów
żëczy Redakcjô Naji Uczbë.